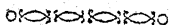

A'
TSÁSZÁRI ÉS KIRÁLYI FELSÉG'
ENGEDELMÉVEL.

Nro 6.

Költ Bétsben, Sz. Jakab Havának (Júliusnak)
 19-dik napján 1796-dik Esztendőben.

Hadi Környüállások.

Bétsbenn a' Katonai Fő-Cancellária, következendő Hadi Tudósításokat bocsátott közre Júl. 16-dikánn:

„ Alig állapotott meg a' F. M. L. Gróf *Sztáray*' Seregoosztálylya *Stollhofen*-nél és *Steinbachnál*: már mindjárt újra meg-támadta az ellenség a' Generális *Dé-
 vay*' kormányozása alatt lévő Szakaszszát Korpusunknak *Steinbachnál*, 's hátrább nyomta onnét *Sinzheim* vidékére. E' sze-

F

rént kéntelenítettett a' más Szakaszfa is Korpusunknak, el vonni magát *Stollhofen*-től a' *Rastatti* geréndekre. Ezt a' Seregszakaszt F. M. L. *Fürstenberg* kormányozta volt ekkor: minthogy meg-betegedett Gróf *Sztáray*. Nem hagyott békét az ellenség Korpusunknak még ebben az állásában is. Azonban el-érkezvén *Károly Fő-Hertzeg*, az *Alb* vize megé *Ettlingen*-hez és *Mühlberg*hez állította a' Seregfőt, részszerént azért, hogy el-fáradt Népiünknek nyugodalmasabb helye lehessen; részszerént azért is, hogy az újjonnan érkező Katonások annál hamarabb és könnyebben segíthessenek rajta. Egyszermind küldött a' *Fő-Hertzeg*, mind *Pforzheim*hoz, mind más Vídékekre is egynehány gyalog Batalionokat és lovas Svadronokat, hogy az ellenségnek dolgot adjanak. “

„Az Északi Frantzia Sereg újra által rontott Júl. 2. dikán *Neuwied*nél a' *Raján*, 's *Fink* Generálist *Montabauer* felé nyomta hátra. E' meg lévén, által szállott a' *Sieg* vízen, 's oly szándékát nyilatkoztatta, mintha *Werneck* Generálist mind oldalról mind hátúlról körül akarná fogni; *Kray* Generálist pedig három tsapatokkal meg-támadta. Okosan és bátor szívvel védelmezte *Kray* Generális a' maga tanyáját: de végre kéntelen volt még

is el hagyni. Feldmarschallieutenánt Gróf *Mels-Colloredo*, a' kire szállott Gróf *Wartensleben*' meg-betegedésével a' Fő-kormányozás, jónak látta, hogy a' vezérlése alatt lévő népet a' *Lahn* vize megé szállítsa; annyival is inkább, mivel értette: hogy a' Frantziák, nem tekintvén a' neutralitás' líneáját *Mainertshagennél* fel felé masíroztak, és könnyen meg-kerülhetnék hátúlról Korpusunkat. "

„A' *Sváb* Kerületbéli *Ausztriai* birtokokat, egygyesültt erővel igyekeztek óltalmazni: a' *Frölich* Feldmarschallieutenánt' Seregoftálylya, és a' *Conde* Hertzeg' kormányozása alatt lévő Frantziá Kiköltözttek' Serege. Ezen két Korpusok erősenn állanak a' *Kenzingi* völgyben, nem különben a' *Löhri* és *Ettenheimi* hegyek' pafzfuszainál (szoros járásainál) is: de a' *Sváb* Kerületből való Katonaság, szakadatlanul vonogatja vizsza magát, 's ez által igen könnyíti az ellenség' igyekezetét. Már *Biberachban* vagyon, *Ulma* Városától Dél és Napnyúgot között, hét óránynyi meszfeszésre.

A' Sváb Kerületből Júl. 8-dikán: —
„A' Székely Huszárok kemény viadalban valának Jún. 28-dikán. Mind Közemberek mind Tisztek úgy tusakodtak; mint hív Magyar Bajnonok. Hat Tisztek meg-

sebesedtek. *Székely* Sándor Svadronos Kapitány kevés sebekkel fogságba esett. Gróf *Lázár*, és *Ferentzy* Hadnagyok 's a' Regiment Adjutánsa, vitézségeket életekkel petsételték. Mindennap tusakodunk. Állásunk helye hol itt, hol amott vagyon.

A' *Sváb* Kerületbéli Fejedelmek és Rendek között sokan küldötték Ministerjeiket a' Kerület' nevezetes Városába *Ulmába*, hogy ott egygyütt tanátskozzanak a' hadnak meg-szüntetéséről. A' *Würtembergi* Udvar' részéről oda érkezett Júl. 5-dikén *Urküll* Minister és Kerületbéli Directoriális Követ, a' Hadi Kantzelláriának egy részével.

Ulmából Júl. 5-dikén: — „Az ide való Hajósok egy Tsászári parantsolatot vettek, melynek ereje szerént tartoznak minden hajóikat a' Tsászári Felség' szolgálatjára készen tartani.“

A' mely Városokba 's falukba bementek a' Frantziák a' *Sváb* Kerületben, meghirdették: hogy azokat a' Lakosokat, a' kik tsendesen tartják magokat saját honnyokbann: se' személylyekre se' vagyonyokra nézve nem bántják: az olyanoknak Házaikkal és vagyonyjaikkal ellenben, a' kik másunnan valók, és 24 óra alatt vizsza nem térnek lak-helyeikbe:

úgy fognak bánni, mint Kiköltöztetteknek jószágaikkal.

A' *Sváb* Kerületbéli némely Imperiális (Német-Birodalmi) Városoknak Elöljáróik, a' nálok tartózkodott Frantzia Kiköltöztettekre nézve oly rendelést adtak ki, hogy azok, 24 óra alatt el-takarodjanak közzülök.

Frankfurtból Júl. 10-dikénn: — „Hadi Tárnokmester Gróf *Wartensleben* ismét maga vette által az *Alsó-Rajnai* Sereg' kormányozását. *Friedberg* felől, egygyesülésben tartja a' Népét mind ez ideig, *Werneck* Generális Korpusával a' *Nidda* vizénél, mely, *Höchstnél* szakad a' *Ménusba*. — *Königstein* Várában derekas óltalom készületek tétettek. Arról a' tájról ágyúzás hallattatott ma. — A' *Saxóniai* Katonaság, mai naponn a' *Ménushoz* fog érkezeni.“

„A' *Felső-Rajnai* Tudósítások, győzedelméről emlékeznek *Károly* Fő-Hertzegnek.“

A' *Frankfurti* Journál Írói, 10-dik Júliusi Újság-darabjok' végire következő értelmű Jelentést tettek: „A' környülállások kényszerítenek bennünket, hogy Újságunk' író- és nyomtató-műhelyét másuvá szállítsuk ezen Városból: ne tsudálkozzanak

tehát rajta, kik Újságunkat hordatják, ha ezt egynehány napok alatt nem vehetik. Sietni fogunk tőlünk ki-telhetőképpenn az előre való kézszületekkel: 's mihelyt helybe verekedhetünk: úgy fogjuk küldözni Újságunkat mint annakelőtte. “

Mannheimből Júl. 8-dikán: — „Most érkezett ide egy Tudósítás, melyből azt olvassuk: hogy a' Frantziák tegnap délután meg-támadták *Károly Fő-Hertzeg* Serege' bal szárnyát azon vidékébenn a' *Sváb* Kerületnek, mely fekszik *Murg* és *Alb* nevezetű folyó-vizek között: de diadalmasan vízfőzra verették. “

Triestből Júl. 9-dikénn: — „Part-jaink' védelmezésére; egy Ánglus Fregát állott bé tegnap éjtszaka az ide való Kikötőhelybe; és még azon kívül más két Ánglus Fregátokat is várunk. Görztől fogva 's az egész *Forojuliumi* (*Friauli*) Megyénn által, Kordon van vonva *Fiuméig*. Tegnap estve érkezett Görzbe a' Bánátusi harmadik Batalion. A' 2-dik Batalion, 8 napoktól fogva *Servolánál* táborozik, ezen Várostól fél óránynyi meszfzeseségre. Itt a' *Gyulay* 3-dik Bat. ja vagyon Őrizetenn. Jobb kézre a' *Forojulium* felé nyúló falukba, a' *Carlstadt* 3-dik Batalion osztatott fel; mely, *Ottochaniakból*, *Oguliniakból* és *Likaiakból* vagyon özfze-szerkezettve. Még jő ide a' *Löwener Lovassai*

közzül egy tsemó: *Görzbe* is hasonlóképpen egy tsemó a' *Csartorinszky* Lovassai közzül. A' tenger-meljei birtokokban, melylyek Magyar-Országhoz és Ausztriához tartoznak, nem különben a' *Forojuliumi* Megyében: valamint szintén *Kárnio-liának* is egy részében, *Mitterburgnál* 's a' t. fel-fegyverkezik a' Föld-népe. A' *Görzi* Grófság tsak maga, öt ezer fegyveres embert állít. *Horvát-Országból*, 5 ezer Katonák indultak ki még újjonnan is. Nem féltjük mi sem az ide való, se' a' több Kikötőhelyeinket a' *Frantziáktól*: mert az ő Hajósseregjeket, hatalmasabb *Ánglus Hajóssereg* lesi a' *Tuloni* Kikötőhely előtt.

A' *Mediolánumi* Kis Vár' Örizete, minekutánna mindent el-követett a' maga védelmezésére 's a' Vár' meg-tartására: lehetetlennek látta Jún. 29-dikén a' további ellentállást: azért is kapitulált, és más nap reggeli öt órakor ki-takarodott a' Várból fegyveresen, 's a' maga bagázsijával, melylyet hogy a' ki rendelt helyére is jó mód-dal el szállíttathasson: minden a' végre kívántató segítséget meg-ígérték *Despinoy* és *Lamy*, kik, a' *Frantziák*' részéről, alája írták magokat a' Kapitulátciónak. Ígérték azt is, hogy a' betegeknek és sebe-seknek jól gondját fogják viseltetni. A' Kiköltöztek és Szököttek eránt azt kívánták: hogy mutassa ki azokat nékiek az Örizet.

A' Szárdíniai Király' földjénn is akart egy Város, *Nizza della Paglia*, erővel állani ellent a' Frantziák' erőszakoskodásának, azért is *Buonaparte'* parantsolatja szerént el égettetett volna: hanem ha a' Szárdíniai Király vetette volna magát közbe érette, oly ígéret mellett, hogy Ő maga, büntetésre fogja vonni a' vétkes Lakosokat.

A' Frantziák, valamint *Nagy-Hetru-riának Livornói* partjait el-zárták: szintúgy a' *Genuai Közönséges-Társaságnak della Spezziai* 's egyéb Kikötőhelyeit is el akarják erőszakosan zárni az Anglusok elől. *Della Spezzia* felé indítottak vólt is már a' múlt Hónap' végén hat ezer embert.

A' *Bétsi Udvari Újság'* előadása szerént, *Olasz Orzágnak* egyéb Hatalmasságait is meg-kérte a' Frantzia Direktórium, melyeknek Kikötőhelyeik vagynak, hogy bé ne botsássák partjaikhoz az Anglusokat. Meg-kérték, ugyan erre a' *Spanyol Udvar* is.

Bonónia (Bologna) Városából Jún. 24 dikén: — „Oly szándékjokat nyilatkoztatták a' Frantziák, hogy a' *Bonóniai; Ferrárai; és Ravennai* Megyékből, egy tulajdonképpen való és frantzia óltalom alatt leendő *Közönséges-Társaságot* akarnak formálni.“

Keservesen panaszolkodik *Bonóniából* *Momebelli* nevezetű Teátromi Éneklő, hogy midőn a' Frantziák el szedék ott a' Lakosoktól fegyverjeiket: meg-fosztották Őtet is a' szép magyar kardjától, mely nélkül — *úgy mond* — Mi hasznát veheti már Ő most a' Huszáros szép Magyar öltözetjének? — a' melylyet oly nagy örömmel készítettett vólt *Bétsben*, 's mint igen kedves portékát úgy vitt vala el kevés idővel ez előtt *Bétsből Bonóniába*.

A' *Dániai* Udvar panaszt tétetett *Londonban* az eránt: hogy egy *Anglus* Fregát, *Norvégiának* *Fahrsundi* Kikötőhelyében vett el némely Frantzia és Hollandus hajókat. A' *Nagy-Britanniai* Udvar meg-esmérte ezen panaszt fundamentomosnak, 's mindjárt parantsolatot adott ki, mely szerént, tartozott említett Fregátja visszavinni arra a' helyre és oly állapotbann az el vett Frantzia és Hollandus hajókat, a' hol és a' milylyen állapotban vóltak azok, midőn el rablotta őket.

Az *Oroszok*, hatalmasan győzedelmeskednek a' *Persákon*. Tíz napi ágyúztatás által, egy oly Várat — a' *Caspium tenger mellett* *Derbent* nevezetűt — kényszerített maga meg-adására *Subow* Generális: a' melyben 12 ezer *Persák* lettek foglyokká, a' *Khanjokkal* és sok más *Tifztjeik-*

kel egygyütt. Úgy írják *Pétersburgból*, hogy éppen az a' Polgár adta most is által a' Város' külsait az Orosz Vezérnek, a' ki, által adta vólt azokat hajdann *Első Péternek* is. Most már ez a' Polgár 120 ezrtendős. Az után, hogy *Derebent Várát* el foglalták az Oroszok: négy *Persiai Tartományokat* is vettek el, *Mehmed Han Fejedelemtől*, kinek Seregét kétfzer verték meg a' síkon.

A' *Svéd Udvar* el hívta *Párisból* a' maga oda való Követjét *B. Staëlt*, egy darab, de meg nem határozott időre, kinek távollétében való Helytartójaúl a' *Svéd Követségnek Rehhausen Urat* ajánlotta a' *Fr. Direktóriumnak*, mely, azonban *Rehhausen Úr* ellen ki-fogást tett, 's meg-írta *Stokholmba*, hogy olyyan Embert mint *Rehhausen Úr* (kit t. i. az Orosz Udvar Barátjának tart) el nem fogadhat maga mellé, a' *Svéd Udvar* Ministerjéül. Ily környülállásokban *Báró Staël*, *Párisból* való ki-útazását el-halasztotta: jóllehet már el is bútsúzott vólt a' *Direktóriumtól*.

A' *Spanyol Királytól* egy Jelentést kapott a' *Mádriti Anglus Követ*, a' melynek értelme ez: „hogy ha az újjonnan öfzsze ülendő *Angliai Ország-gyülés*, éppen oly idegennek fogná mutatni magát, valamint az előbbeni, a' *Békességtől*, melyet óhajtvá

kíván az egész Emberi Nem: arra az esetre kéntelen lesz Ö Felsége, egygyüvé fogni *Dániával*, *Svéciával*, a' *Portával*, *Neápolissal*, *Portugalliával*, *Pruszfiával* 's a' t., hogy, ha másképpen nem lehet: fegyveres erővel is békességes gondolatokra bírassa a' *Nagy-Britanniai* Ministériomot.

Elegyes Tudósítások.

Londonból nagy örömmel írták Júl. 1-ső napján, hogy a' *Korona*' Örököse *Wallis* Hertzeg: és a' Felesége között szerentsésen helyre állott a' fel-bomlott egygyesség. A' Hertzeg-afszony, szabad tetfzése szerént fogja a' változtatást meg tenni, a' körülötte szolgáló Személyekben.

Svéd-Országból: „A' mely tábor, katonai gyakorlás végett gyült *Stokholm*' környékére: két szakaszokra osztódott fel, mellyek közzül egygyikkel az Ifjú Király, másikkal pedig az Igazgató Királyi Hertzeg, fog mint Fő-Vezér ellenséget játszani. “

Marokkóból, a' múltt Jún. 12-dik napján tért vissza *Stokholm*ba *Oberster Lagersträle*, ki még a' múlt esztendőben küldődött vala a' *Marokkói* Szultánhoz, Királyi ajándékokkal. *Marokkó*' Fejedelme, a' többek között egy rendkívülvaló szépségű lovat ajándékozott az *Obersternek*,

melylyet ismét az Oberster, ajándéku ajánlott a' Királynak.

Egy nevezetes *Svéd Úr Báró Pechlin* Generális hala meg e' folyó esztendő Májusának 29-dikén, *Holland* nevű Svéd Tartománynak *Warbergi* Várában, életének 76-dik esztendejében. *Holstein*ből vette vala származását, de *Svéd-Országban* tette a' maga szerentséjét, a' hol, több rendbéli Diétákon (Ország-gyűléseken) vólt jelen, melyekben rendszerént nagy hathatósággal munkálódott, és néha Fejévé is állott a' félre hajló résznek. 1772-dik eszt. ben, a' midön Néhai 3-dik *Gustáv* Király, egészfzen egygyet fordított az Ország' állapotján: igen ellene szegezte vólt *Pechlin* magát a' Királynak, és még fegyveres erőt is gyűjtött ellene: minnek okáért el fogatta vólt Ötet a' Király; hanem ismét szabadon bocsáttatta. Meg ölettetvén a' szerentsétlen 3-dik *Gustáv* 1792-dik esztendőben: *Pechlin*, gyanúságra szolgáltattott alkalmatosságot maga ellen az eránt, hogy Ö is Tzimborás-társok lett légyen a' Király' gyilkosainak: ugyan azért fogságra büntettetett, mint Felség-bántó; és halála is azon fogságában történe.

Magyar Ország.

Szentendrön száz ezer forintra betsülitik a' kár, melyet okozott a' jég eső. —

Afzódón anynyi ablakait bé-verte egygyik Kastélynak, hogy azoknak meg-újítására 3 száz forint kívántatik.

Zimonból Júl. 7-dikén: — „*Belgrád*-ban ismét pestis mutogatja magát néhány napoktól fogva.“

„*Nizzánál* ismét nagy számmal kezdenek öszsze seregleni a' Béketelenkedők oly tzállal, hogy újolag fegyveres kézzel támadják meg *Belgrádot*.“

Erdélyből Júl. 7-dikénn: — „Az idén szinte általjában ditsekedhetnénk a' jó terméssel, hanemha némely helyekenn károkat tett volna benne a' jég; nevezetesen *Szeben* táján.“

„A' Székely földje felé lévő erdőknek némely részeibe, Katonaságot rendelt ki a' Katonai Fő-Kormányfő: minthogy úton álló Tolvajok kezdtek támadni, kik az említett erdőkben egészfzen félelmessé tették rablásaik által az utazást.“

Tudós *Benkő* József Úr, *Erdélyben Közép-Ajtán* lakó T. Prédikátor, jóllehet *Erdélyen* kívül soha nem vólt személy fzerént: tudománybéli hasznos munkáiról mindazáltal, nem tsak a' MagyarHaza' két kebeleiben tette magát nevezetessé; hanem a' *Har-*

lemi Tudós Társaságba való fel-vétettetést is érdemlette. Még a' mostani szomorú magánosságában is tetézte előbbeni érdemeit, egy köz-hafznú újj találmánya által. T. i. az Ezzet-fának (mely, deákúl *Rhus Coriariának* neveztetik) olly hafznát fedezte fel; melly szerént azzal, jó-féle kordovány-bőröket lehet készíteni, úgy hogy ez után nem lesz szükség erre a' végre a' Török birtokából nagy pénzért Szkumpiát bé-hordatni. — Az Ezzet-fának mind plántálása' módjáról, mind arról, miképpen kelljen vele a' bőr-készítésben élni, egy kis rövid út-mutatást írt. — Mind ezek, F. Urunknak bé-jelentetvén, méltóztatott Ö Felsege T. *Benkő József* Úrnak köz-hafzonra tzelozó munkásságát, egy 20 aranyat nyomó szép arany pénzel meg-jutalmaztatni, és kegyelmes rendelést tétetni, hogy az Ezzet-fának plántálásáról, és a' bőr-készítésben a' vele való élésnek módjáról írt munkátskája *Benkő* Úrnak, közönséges költséggel ki-nyomtattassék és *Erdélyben* ingyen ki-osztattassék.

Béts.

A' belső dolgokra ügyelő Státus-Tanátsa' Cancelláriájának Direktorává méltóztatott nevezni F. Urunk *Grumann* Udvari Tanátsós Urat, ki ennekelötte, ugyan

tsak a' Státus Cancelláriájánál, közelébb pedig a' Directoriumnál szolgált.

Freyburgból (a' Sváb Kerületből) Júl. 1-ső napján: — „Haza takarodott in-
nét a' tanuló Ifjútság: 's félbe-szakadt az
Universitásbéli letzkék' folyamata. “

* * * * *

Tudósítások.

F. Királyunk, Özvegy Gróf Pálffy Jánosné szü-
letett Colloredó Gróf-Afzöny Ö Excellentiája' ké-
résére, méltóztatott kegyelmesen meg-engedni, hogy
ezentúl Nyárasd Mező-Városában, — mely, Pozson
Vármegyének Csalló-Köz nevezetű részében fekszik,
és tulajdona a' fenn nevezett Nagy Méltóságú Afz-
nyóságnak — minden héten Barom-vásárok, négy-
szer pedig egy esztendőben, Barom-vásárokkal egy-
be-kötetett más Közönséges Vásárok vagy Sokadal-
mak is tartathassanak, mely esztendőnként elől-fordú-
ló 4 Vásároknak ideje: 24-dik Áprilisre; 26-dik Július-
ra; 29-dik Septemberre; és 28-dik Nővemberre vagy
határozva. A' Heti Barom-vásárok' napja Tsötörtök:
arra a' napra tehát, jó reménységgel el-hajthatják
oda a' szomlédságból minden Marha-hízlaltatók a' mar-
háikat, melylyeket eddig melzszebb fekvő Helységek-
be vóltak kéntelenek hajtani.

* * * * *

History of America *titulus* alatt, olly Köny-
vet írt Anglus nyelvvenn Ámérikáról, ama' híres Edim-
burgi Professor Robertson; hogy a' leg-nevezete-

sebb régi Görög és Római Tudósoknak historiai munkáikat, ha meg nem haladta: bizonyjal utól érte. Nagy szorgalmatossággal olvassák már ezt az Anglusokon kívül más Nemzetek is saját nyelvekenn. Meg vagyok lelkemben felőle győztetve, hogy hafznos dolgot tselekefzek; ha egy illy nagy betsű Könyvet adhatok magyarul Nemzetem' kezébe. Mintegy harmad-fél Alphabetumból áll az eredeti Munka, 3 Kötetekben: a' magyar fordítás is annyira fog terjedni, hanem ennek az árra és amazé között nagy lellz a' különbség: mert amazé, nyóltzadfél forint: én pedig tsak 1 for. 's 48 xrt ra határoztam a' fordításom' árrát, olly felhétellel; hogy a' ki szabad postán (francón) Györbe küld énnékem 36 xrt; azért meg-kapja az Első Kötetet mihelyt el fog készülni. Vévénn az 1-ső Kötetet, küldjön ismét hasonló módon hozzám 36 xrt, azért meg-kapja a' 2-dik Kötetet. Ennek vételével, küldjön még egyszer 36 xrt, 's azért venni fogja a' 3-dik Kötetet is. Az Előpénzeknek öllze-fzedése 's hozzám való szállítása végett bátorkodom kérni azon E. Urakat, kik a' Hírmondónak 1795-dik esztendőbéli 11-dik Décemberi Darabjában meg vagynak nevezve, Pellen különösen, Próf. Schédius Lajos, és T. Fejér György Urakat. Az előre való fizetés' idejét Octóber' végéig terjesztem.

Györben, Július' 1-ső napján.

Németh László

Prófessor

U. I. Az Európai nevezetesebb Országok' Statistikai le-írásának 1-ső részéért járó pénzt is tsak ide méltóztassanak ezentúl indítani, a' neveiket bé adott Urak.

